

پیشگیری از وقوع جنگ

هسته‌ای

خبرنگار مجله «ادبیات شوروی» گفتگوئی با آکادمیسین یوگنی چازوف (Evgeni Chazov)، برندهٔ جایزهٔ نوبل و رئیس آکادمی علوم پزشکی شوروی درمرکز ملی تحقیقات ویژهٔ قلب، ترتیب داده است که در زیر متن آنرا میخوانید.

س: اختصاص جایزهٔ نوبل به نهضت بین‌المللی پزشکان برای پیشگیری از وقوع جنگ

هسته‌ای، که شما ریاست مشترک آنرا عهده‌دار هستید، این نهضت را در کانون توجه مردم صلح دوست سراسر جهان قرار داده است. نهضت شما بعنوان سازمان صنفی و نه تشکیلاتی سیاسی، متخصصین انسانی‌ترین حرفهٔ جهان را بدون توجه به باورهای سیاسی و مذهبی آنان گرد هم آورده است.

نظر شما در رابطه با این واقعیت که برای اولین بار جایزه صلح نوبل به نهضتی اعطاء شده که تا این اواخر تصور میرفت اعضاء آن براساس ویژگیهای حرفه‌ای خود، دور از سیاست و مشکلات جهانی هستند، چیست؟

ج: همان‌طور که در تقدیرنامهٔ کمیتهٔ نروژی نوبل توضیح داده شده، نهضت ما بخاطر خدماتش به بشریت با انتشار اطلاعات صحیح دربارهٔ عواقب فاجعه آمیز جنگ هسته‌ای و آشنا کردن مردم با آن، به خاطر مشارکت در تلاش عمومی برای محدود کردن مسابقهٔ تسلیحات هسته‌ای و کوشش در راه اختصاص یافتن هزینه‌های نظامی برای بهداشت و دیگر برنامه‌های اجتماعی، به دریافت جایزهٔ نوبل نائل آمده است.

اهدای این جایزه پرارزش به معنای به رسمیت شناختن کوششهای بی‌وقفه نزدیک به ۱۵۰۰۰۰ پزشک و دیگر متخصصین علم پزشکی از ۵۰ کشور جهان است که نهضتی را برای کمک به دفع خطر جنگ هسته‌ای پایه‌ریزی کرده‌اند. امروزه صدای ما به صورتی گسترده به گوش مردم میرسد و از طرف رهبران سیاسی و دولتها مورد توجه قرار می‌گیرد. ما می‌دانیم که برای درهم شکستن توهمات جنگ هسته‌ای و ایجاد نفرت در مردم همانگونه که ما در درمانهای خود نیز بکار می‌بریم باید از اطلاعات علمی شروع کرد. پزشکان نهضت ما به سراسر جهان اعلام داشته‌اند که جنگ هسته‌ای نه تنها تمدن بشری را نابود میکند، بلکه وجود هر گونه حیاتی را در سیارهٔ زمین زیر علامت سؤال می‌برد. من بعنوان پزشک، همانند سایر اعضاء نهضت، تنها از میزان قربانی‌های احتمالی

جنگ هسته‌ای متأثر نیستیم. برای ذهن انسان، درک رقم ۲۰۰۰ میلیون قربانی دشوار است. آنها می‌گویند یک کشته، یک کشته است، ولی یک میلیون کشته جنبه آماری به خود می‌گیرد. برای پزشکان زندگی هدف اصلی بوده و هر مرگی تراژدی است. حرفه ما برای ارائه کمک دائمی به بیماران ایجاد شده است. ما این ضرورت را احساس می‌کنیم که به دولت‌ها اخطار کنیم که به انتها رسیده‌ایم: علم پزشکی برای ارائه حداقل کمک‌های لازم به میلیون‌ها قربانی بر خورد هسته‌ای - به زخمی‌ها، سوختگان، بیماران، و همچنین کشوری که خود جنگ هسته‌ای را آغاز کرده ناتوان است. یک برآورد تقریبی نشان می‌دهد که برای تأمین این نیاز، تلاش حداقل ۳۰

میلیون پزشک و ۱۰۰ میلیون پرستار و پرسنل کمکی ضروری می‌باشد. تصور امکان آموزش چنین تعداد وسیعی از متخصصین واقع بینانه نیست. امروزه جهان ۳۵ میلیون پزشک و ۷۵ میلیون پرستار در اختیار دارد. معالجه چند صد سوخته، تمامی منابع کمک به سانحه‌دیدگان یک شهر بزرگ را خیلی زود به تحلیل می‌برد. پس چگونه امکان معالجه هزارها و میلیون‌ها قربانی را خواهیم داشت؟ این وظیفه‌ای انجام ناشدنی برای کساد پزشکی و بیمارستان‌هاست. حتی بدون این که از عواقب مرگ‌آور «زمستان هسته‌ای»، که فاجعه را تکمیل خواهد کرد، سخن بمان آوریم. به اضافه بسیاری از پزشکان و پرستاران نیز در جنگ هسته‌ای خواهند مرد و بیمارستان‌ها نابود خواهند گردید.

اطلاعات ما به طور گسترده در اختیار عموم قرار گرفته و تأثیر تکان دهنده‌ای

بر گروه‌های بزرگی از انسان‌ها، رهبران سیاسی و مذهبی، و مردم عادی بسیاری از کشورها که قبلاً از ابعاد فاجعه آمیز جنگ هسته‌ای اطلاع صحیحی نداشتند، بجای گذارده است. صدها میلیون نفر از مردم این سیاره، از تهدید سلاح هسته‌ای که رویاروی بشر قرار گرفته آگاهی می‌یابند. مطمئناً هنوز کسانی هستند که آگاهانه یا ناآگاهانه نسبت به اهمیت مسابقه تسلیحاتی و عواقب آن بی‌اعتنا مانده‌اند. ولی همان‌طور که «سیسرو» (Cicero) گفته است: «هر کسی ممکن است اشتباه کند، ولی فقط احمق‌ها در اشتباه خود لجاج می‌ورزند». بر اساس اطلاعات و دلایل موجود ما نمی‌توانیم خود را با دنیایی که بسوی مرگ هسته‌ای پیش می‌رود وفق دهیم. ما پزشکان، رهبران سیاسی یا کارشناسان نظامی نیستیم. با اینهمه تا آن اندازه به طور دقیق از وضعیت هشدار دهنده کنونی آگاهی داریم که بتوانیم به

دولت‌ها دستورالعمل پزشکی برای ادامه حیات بشریت پیشنهاد کنیم. برنامه ما درکنگره نهضت مطرح، مورد بحث و گفتگو قرار گرفته و تصویب شده است. این برنامه توقف در آزمایشهای سلاح هسته‌ای به‌عنوان اولین گام، ثابت نگاه داشتن میزان سلاح هسته‌ای موجود و متعاقب آن کاهش و انهدام آن‌ها، جلوگیری از گسترش مسابقه تسلیحاتی به فضای کیهانی، عدم استفاده از سلاح هسته‌ای به‌عنوان آغازگر جنگ هسته‌ای و ایجاد فضای اعتماد و همکاری را مطرح می‌سازد.

س: می‌توانید کمی درباره چگونگی بوجود آمدن نهضت بین‌المللی پزشکان برای پیشگیری از وقوع جنگ هسته‌ای بگوئید؟

ج: بیش از ۵ سال پیش ۳ پزشک امریکائی و ۳ پزشک شوروی در ژنو ملاقاتی داشتند تا درباره این که برای پیشگیری از بروز خطرناکترین بیماری‌ها - تهدید جنگ هسته‌ای - چه باید کرد، بحث و گفتگو بعمل آوردند. در آن زمان رهبران دولتی و نظامی، مفسرین و حتی دانشمندان از کرسی‌های خطابه پارلمان‌ها و کنفرانس‌ها، اوراق مجلات و روزنامه‌ها و از صفحه تلویزیون با نوای آرامش‌بخش سیرن‌ها «Sirens» که اودیسه را می‌فریفت، سخن می‌گفتند. آنها این توهم را آفریده و دامن می‌زدند که جنگ هسته‌ای، جنگی معمولی است (و برای صحیح جلوه دادن آن اضافه می‌کنند که شاید با انهدام بیشتری همراه باشد) و این جنگ هسته‌ای محدود نه تنها امکان پذیر و قابل تحمل است بلکه حتی می‌توان در چنین جنگی پیروز هم شد. حتی گفته می‌شد که چیزهایی مهمتر از صلح هم وجود دارند.

ما پزشکان شوروی که در مورد ویرانیهای جنگ نه از لابلای کتب تاریخی، بلکه از طریق تجربه کردن آن آگاهیم و همانند تمامی هم‌میهنانمان مسالمان نفرت از جنگ بودند، از بی‌اعتنایی بسیاری از مردمان در مقابل اینگونه اظهارات غیرمسئولانه که توجیه کننده مسابقه تسلیحات هسته‌ای است، مضطرب شدیم. این بی تفاوتی میبایست به آگاهی مبدل می‌شد و مردم به مبارزه فعال علیه تسلیحات هسته‌ای کشیده می‌شدند. این امر نه تنها وظیفه انسانهای شریف، بلکه همچنین جزو تعهد حرفه‌ای ما نیز بود. همانطور که بقرط گفته است: «پزشک باید بیمار را از تمامی چیزهایی که زندگی او را تهدید می‌کند، آگاه کند.»

در این رابطه گروه ویژه‌ای از دانشمندان در برخی از کشورها، از جمله در اتحاد شوروی گرد هم آمدند تا از روشهای علمی برای تهیه یک برآورد دقیق از عواقب جنگ هسته‌ای استفاده بعمل آورند. همانطور که گفتیم، دو اواخر سال ۱۹۸۰ پزشکان دانشمند شوروی لئونید ایلیچ، میخائیل کوزین و من با ۳ دانشمند امریکائی بنام‌های: برنارد لاون، جیمز مولر و اریک چیویان «Chivian» در «ژنو» ملاقات داشتیم. در طول دو روز بحث و گفتگو نمایندگان دو کشور که غالباً خود را در مواضع مخالف می‌یافتند، برای ایجاد یک نهضت جهانی

* مصاحبه در سال ۱۹۸۶ انجام شده و در مجله ادبیات شوروی شماره ۷ همان سال به چاپ رسیده است.

۱- در اساطیر یونانی موجوداتی افسانه‌ای نیمه زن و نیمه ماهی که با آواز جادویی خود دریانوردان را گمراه می‌کردند.

مشکل از پزشکان برای پیشگیری از وقوع جنگ هسته‌ای متفقاً تصمیم گرفتند. علیرغم بعضی عدم توافق‌ها، به این نتیجه رسیدند که پزشکان نمیتوانند وحق ندارند که ساکت باشند و در کنار این مسئله باقی بمانند، درحالیکه حیات و تندرستی صدهامیلیون نفر در معرض خطر است.

این نهضت که ما آنرا نهضت جهانی پزشکان برای پیشگیری از وقوع جنگ هسته‌ای نام نهاده‌ایم، بسرعت رشد کرد. درحالیکه در اولین کنگره جهانی این نهضت (سال ۱۹۸۱) در امریکا، تنها پزشکانی از ۱۱ کشور حضور یافته بودند، در ششمین کنگره (سال ۱۹۸۶) در کلم، نمایندگان بیش از ۵۰ کشور را گرد هم آورد. گروه کوچک ۶ نفره پزشکان شوروی و امریکائی به سازمان چندملیتی قدرتمندی با ۱۵۰۰۰۰ عضو، که وقت فراغت خود را به مطالعه درباره عواقب پزشکی و بیولوژیک جنگ هسته‌ای و تشریح آن برای دولت‌ها، سیاستمداران، دانشمندان، و افکار عمومی و سازمان‌های بین‌المللی، اختصاص میدهند، گسترش یافت.

سؤال: شما در مورد کارهای نهضت در زمان حال و نفوذ بالقوه آن در فضای سیاسی بین‌المللی چه می‌توانید بگوئید؟

ج: کنگره سالانه و سمینارهای منطقه‌ای ما، که قسمتهای مهمی از کارهای تحقیقاتی و تبلیغاتی ما را تشکیل میدهند، اثر بسیج‌کننده‌ای بر افکار عمومی جهان و دربرانگیختن آنان به مثابه فعال علیه خطر بی‌سابقه جنگ هسته‌ای که تمدن ما را تهدید می‌کند، در پی داشته است.

بیش از یک میلیون و دویست و پنجاه هزار پزشک، در خواست کنگره آمستردام نهضت را مبنی بر مبارزه علیه مسابقه تسلیحات هسته‌ای امضاء کرده‌اند. ما پیشنهاد کرده‌ایم که به قسم‌نامه بشرط که پزشکان آنرا ادا می‌کنند، تعهد مخالفت با تهدید جنگ هسته‌ای نیز، اضافه گردد. (چنین عبارتی امروزه توسط پزشکان شوروی رسماً ادا می‌گردد). درخواست از بیماران برای مخالفت با تهدید هسته‌ای در بیمارستانها، کلینیک‌ها و مطب‌های پزشکان نهضت در جریان است.

نهضت ما بر این امر واقف است که جنگها با فروریختن بمب و یا شلیک گلوله

آغاز نمی‌شود بلکه در ذهن مردم و در نتیجه تصمیمات سیاسی شکل می‌گیرد. از این جهت است که کنگره‌های ما مرتباً از رهبران جهان، بخصوص رهبران اتحاد شوروی و ایالات متحده امریکا درخواست می‌کنند که تمامی تلاش خود را برای جلوگیری از احتمال وقوع جنگ هسته‌ای و متوقف ساختن مسابقه تسلیحاتی بکار بندند.

چیزی که به آن نیازمندیم همکاری است نه رویارویی. از اینرومن با خوشنودی عمیق از توافق حاصله بین شوروی و امریکا در طول نشست ژنو مابین گورباچف دبیر کل حزب و پرزیدنت ریگان در رابطه با گسترش تماس‌های پزشکی، و از آن مهمتر، از سرگیری همکاری در تحقیقات پیرامون سرطان استقبال نمودیم. ما برای چنین همکاری‌هایی آماده‌ایم. ما اغلب به داشتن انگیزه‌های تبلیغاتی و جنجالی متهم می‌شویم. این امر سبب شده که پروفیسور برنارد لاون ریاست مشترک نهضت ما چنین پاسخ گوید: «این بهترین نوع تبلیغات است و اگرگردانشمندی در تبلیغات برای صلح شرکت جوید، بسیار عالی خواهد بود.»

این امر که مسابقه تسلیحات هسته‌ای امروزه منابع عظیمی را چه از نظر مواد خام و «چه از نظر نیروی انسانی» به هدر می‌دهد، رازی پنهانی نیست. این منابع را می‌توان به طرق معقولانه‌تری مثلاً در مقابله علیه گرسنگی، فقر و بیماری و برای رفاه عمومی در بسیاری از کشورها مورد استفاده قرارداد. در این رابطه من می‌خواهم توجه ویژه‌ای به پیشنهاد شوروی درباره‌رهایی مرحله به مرحله بشریت از بار تسلیحات هسته‌ای و مسابقه تسلیحاتی تا سال ۲۰۰۰ معطوف گردد.

این برنامه منابع بیشماری را برای نیازهای واقعاً فوری بشری ایجاد می‌کند. امروزه همانند گذشته، هدف اصلی نهضت ما ایجاد همبستگی و تقویت نفوذ صلح‌جویانه نهضت در فضای سیاسی جهان است.

سوال: اعطای جایزه صلح نوبل به نهضت جهانی پزشکان برای پیشگیری از وقوع جنگ هسته‌ای مورد استقبال مردم جهان واقع گردیده است. ولی عده‌ای مخالف نهضت شما هستند و بطور آشکارا با نهضت شما ضدیت می‌کنند. در این رابطه چه می‌گویید؟

جواب: من فکرمی‌کنم که این پدیده به خودی خودمقیاسی برای قدرت نهضت ما است. ما امروزه نیرویی هستیم که در جهان روی آن حساب می‌شود. مردم به عقاید و پیشنهادات ما گوش فرامی‌دهند. و برخی محافل این را دوست ندارند و برای ایجاد نفاق و ناسازگاری در درون نهضت ما تلاش می‌ورزند. تعجب‌آور نیست که سازمانهای انتفادکننده از نهضت ما، در آلمان غربی، جایکه نهضت ما بسیار قدرتمند است، پا گرفته‌اند.

سازمان مانمونه‌ای است از اعتماد مابین مردمی با انگیزه‌های سیاسی متفاوت. بعضی‌ها ما را کمونیست می‌خوانند، ولی شما چطور می‌توانید سردا گلاس بلاک رییس کالج پزشکی سلطنتی و یا گونار بیورگ یکی از اعضاء حزب محافظه کار سوید را که در دفاع از نهضت ما در مجلس سوید سخنرانی کرد، کمونیست بخوانید؟ سازمان ما در میان اعضاء خودچندین نماینده عضو پارلمان از کشورهای مختلف دارد. این امر سبب خشم بعضی از محافل گردیده است.

من فکر می‌کنم حمله علیه نهضت ما بی‌انگیزه بی‌میلی در قبول روح کنفرانس ژنو و عدم پذیرش این امر که مذاکره ممکن و ضروری است، می‌باشد.

س: علاوه بر شرکت فعال در نهضت جهانی پزشکان برای پیشگیری از وقوع جنگ هسته‌ای شما بعنوان ریاست مشترک همچنان در زندگی اجتماعی اتحاد شوروی، فعال هستید. آیا این امور شما را از معالجه بیماران بازمی‌دارد و یا کار شما را به عنوان پزشک محدود نمی‌کند؟

ج: اغلب از من چنین سئوالی می‌شود. باید بگویم که من همه روزه در مطبم کار می‌کنم و نمی‌توانم زندگی خود را بدون معالجه بیماران و کار تحقیقاتی تصور کنم. این شغل و زندگی من است.

س: می‌توانید برای ما بگوئید که پول جایزه چگونه خرج خواهد شد؟

ج: تمامی پول به نهضت تعلق خواهد گرفت. این جایزه به عنوان وجهی در خزانه مشترک انسان‌ها محسوب خواهد شد. انسان‌هایی که رویای شیرین آنان، ساختن زیباترین خانه در سیاره ماست، خانه‌ای که در آن هر کس بتواند در صلح و آرامش، بدون ترس از دیگری و واژه از آینده فرزندانش زندگی کند.

س: خوانندگان مجله ما، همانند میلیون‌ها انسان با حسن نیت در سراسر جهان، در باره سئوالاتی مربوط به انرژی هسته‌ای، حوادث متعددی که در طی آزمایش‌های هسته‌ای زیر زمینی رخ می‌دهد، رادیواکتیوی که از نیروگاه‌های برق اتمی چندی پیش در نیروگاه برق اتمی چرنوبیل به وقوع پیوست، ابراز نگرانی می‌کنند. پزشکان اتحاد شوروی عضو این نهضت در این رابطه چه می‌توانند بگویند؟

ج: به صدا درآمدن زنگ خطر با وقوع چنین حوادثی کاملاً طبیعی است. در رابطه با آزمایش‌های هسته‌ای، همه می‌دانند که اتحاد شوروی نه تنها مخالف ادامه اینگونه آزمایشات است، بلکه بطور یکجانبه از ماه اوت سال ۱۹۸۵ متوقف شدن چنین آزمایشاتی را در داخل مرزهای خود به مرحله اجرا درآورده است، تا به قدرتهای هسته‌ای، نمونه‌ای به دست دهد که چگونه می‌توان به طور مؤثری مسابقه مرگ آور تسلیحاتی را محدود و کنترل کرد.

ما امروز کاملاً حق داریم تا اعلام کنیم که فاجعه چلنجر «Challenger»، تراژدی چرنوبیل و حوادثی که در محل آزمایشات هسته‌ای امریکا در نواادا به وقوع پیوست، تأییدکننده این اخطار ماست که بهترین کامپیوترهای جهان نیز ممکن است دچار اشکال بشوند.

با توجه به تکامل دائمی سلاح هسته‌ای و گسترش محدوده استقرار آنها در روی زمین، زیر آب و اکنون در فضا، و هم چنین بغرنج تر شدن هر چه پیشتر سیستم کنترل، هر کسی به این نتیجه می‌رسد که کوچکترین حادثه‌ای در رابطه با سلاح هسته‌ای می‌تواند فاجعه‌ای جهانی در پی داشته باشد.

حادثه جدی ناگواری به کشور ما روی آورد. ما پزشکان شوروی می‌بایست با عواقب بروز حادثه در نیروگاه اتمی چرنوبیل مقابله می‌کردیم. علی‌رغم این واقعیت که

هیچگونه انفجار هسته‌ای در آنجا رخ نداده بود، تلاش‌های بی‌وقفه گروه بزرگی از کادر پزشکی ناحیه نشان داد که باید بر عواقب این حادثه غلبه کرد.

ما از تمامی دانشمندان، پزشکان و دیگر کارکنان درمانی بسیاری از کشورها که در ادای وظیفه شریف و انسانی خود داوطلبانه برای معالجه کسانی که در نتیجه حادثه آسیب دیده بودند، اعلام آمادگی کردند، سپاسگزاریم. به ویژه از پروفیسور امریکائی رابرت گال و پ. تاراساکی و دیگر کارکنان درمانی امریکا، که همراه با پزشکان شوروی، سهم فعالی در مداوای بیمارانی که از اثرات تشعشع دچار صدماتی شده بودند، داشتند، تشکر می‌کنیم. میدان عمل این حادثه نسبتاً کوچک است - نمی‌توانید آنرا با عواقب محتمل حتی یک انفجار کوچک هسته‌ای مقایسه کنید، ولی با این وجود، نیروی عظیم پزشکی برای کمک به مجروحین می‌بایست به حرکت درمی‌آمد. این واقعیت بار دیگر ثابت می‌کند که نهضت ما در اخطار این نکته که در شرایط جنگ هسته‌ای، پزشکی ناتوان خواهد بود، تا چه اندازه محقق است.

همانگونه که، میخائیل گورباچف به درستی گفت: «تراژدی چرنوبیل را باید به عنوان «زنک خطر» و اخطار جدی دیگری در لزوم ایجاد شکلی نوین در تفکر و روش سیاسی عصر هسته‌ای ما دانست.»

ترجمه آذر رحمانی

انگلستان!
شروین شهرباری

